Hänvisning
VN/24616/2022

Kontaktperson
Emma Blomqvist

Finansministeriet

ida-ellen.kaski@gov.fi
jaana.vehmaskoski@gov.fi

Ärende

Utlåtande över bedömningspromemoria om behandling av personuppgifter om personer i politiskt utsatt ställning med hjälp av ett centraliserat nationellt informationssystem

Bakgrund

Finansministeriet har utarbetat en bedömningspromemoria om inrättandet av ett nationellt register över personer som sköter betydande offentliga uppdrag. Projektet grundar sig i bestämmelserna i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (penningtvättslagen) gällande en skärpt kundkontroll. Bedömningspromemorian är en förberedelse av själva lagberedningsprocessen.

Bedömningspromemorian innehåller en beskrivning och en bedömning av nuläget vid behandlingen av sådana uppgifter utifrån vilka en person med rapporteringsskyldighet enligt penningtvättslagen kan konstatera att en kund eller en kunds verkliga förmånstagare sköter ett betydande offentligt uppdrag eller är en sådan persons familjemedlem eller en som är känd som medarbetare till en sådan person. I bedömningen har man särskilt beaktat behandlingen av personuppgifter med tanke på dataskyddsbestämmelserna och det nationella handlingsutrymmet. I bedömningspromemorian beskrivs flera möjliga genomförandealternativ och de viktigaste konsekvenserna som de olika alternativen har för skyddet av personuppgifter med tanke på insamling och lagring av personuppgifter. Olika möjliga alternativ till personuppgiftsansvarig har också övervägts.

Målet med det centraliserade nationella informationssystemet över personer i politiskt utsatt ställning, deras familjemedlemmar och medarbetare är att de uppgifter som enligt rapporteringsskyldigheten i penningtvättslagen är nödvändiga för kundkontrollen ska vara bättre tillgängliga, mer omfattande, tillförlitliga och uppdaterade. För att målet ska uppnås har det gjorts en bedömning av olika alternativ för att samla uppgifter så att de rapporteringsskyldiga har tillgång till uppgifterna på ett tillförlitligt sätt via det centraliserade nationella informationssystemet. För att kunna säkerställa uppgifternas riktighet, har man bedömt ett alternativ som går ut på att olika aktörer åläggs en lagstadgad rapporteringsskyldighet eller att man hämtar uppgifter från andra

databaser. Det har även gjorts en bedömning av om de avgifter som tas ut för begäran om information är skäliga

Behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet

Ålandsdelegationen har i utlåtande nr. 15/16, 13.7.2016, diarienummer D 10 16 05 2, ansett att åtgärder för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism utgör riksbehörighet.

Ålands landskapsregering ska utöva tillsyn av efterföljandet av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism när det gäller sådana fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler som avses i landskapslagen (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet. Detta stadgas i 1 § 2 mom. i republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (FFS 500/2018).

Tillsynsbehörigheten på Åland enligt 7 kap. i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) gäller även penningspelssammanslutningar som avses i Ålands landskapslagstiftning samt näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaravgifter och deltagaranmälningar för penningspel som tillhandahålls av dessa penningspelssammanslutningar. Tillsynen har överförts från Polisstyrelsen till Ålands lotteriinspektion, detta framgår av 1 § 1 mom. I republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa uppgifter enligt lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (FFS 500/2018). Lotteriinspektionen har upphört och dess uppgifter har överförts till landskapsregeringen. Enligt 5a § 1 mom. landskapslagen (1966:10) om lotterier ansvarar Ålands landskapsregering numera för tillsynen av lotterier på Åland.

I 2 kap. 10 § grundlagen berörs skyddet för privatlivet och personuppgifter, enligt vilken var och ens privatliv, heder och hemfrid är tryggad. Enligt bestämmelsen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Riket har enligt 27 § 1 punkten självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelse från grundlag.

Behörighetsfördelningen för skyddet av personuppgifter framgår inte direkt av självstyrelselagen. Lagstiftningsbehörigheten av den frågan har avgjorts genom lagstiftningskontrollen enligt 19 § i självstyrelselagen.

Lagstiftningsbehörigheten i fråga om behandling av personuppgifter prövades i samband med att landskapet fick sin första lagstiftning om personregister för landskaps- och kommunalförvaltningen i början av 1990-talet. Högsta domstolens prövning vid lagstiftningskontrollen gjordes i förhållande till ett landstingsbeslut enligt vilket i riket

gällande personregisterlag och personregisterförordning skulle gälla i landskapet, dock enbart i förhållande till rättsområden inom den privata sektorn där landskapet hade lagstiftningsbehörighet. Högsta domstolen konstaterade i sitt beslut från den 27 juni 1991 att då personregisterlagen innehåller allmänna stadganden om personregister kommer den att beröra ett stort antal rättsområden. Högsta domstolen nämnde arbetsavtal, arbets-och bostadsförmedling samt, med vissa begränsningar, näringsrätten som exempel på områden inom landstingets behörighet som skulle komma att beröras av dessa allmänna stadganden om personregister. Högsta domstolens utlåtande innebär att landskapet har behörighet gällande skyddet av personuppgifter inom de rättsområden som landskapet annars också har behörighet inom enligt självstyrelselagen.

Synpunkter

Ålands landskapsregering anser att ett nationellt register över personer som sköter betydande offentliga uppdrag kan underlätta de rapporteringsskyldigas kundkontroll i fråga om PEP-personer.

Landskapsregeringen konstaterar även att eftersom flera av de åländska förmedlingsrörelserna är förhållandevis små är det av stor vikt att den eventuella avgiften som debiteras för användandet av registret hålls på en skälig nivå. Det behöver även vara förmånligare för de rapporteringsskyldiga att använda sig av det nationella registret än att använda sig av tredjepartstjänster.

Landskapsregeringen anser, i likhet med det som anförs i bedömningspromemorian, att en utförlig konsekvensbedömning bör utföras vid det fortsatta arbetet med det nationella registret. Särskilt med hänsyn till att det berör särskilda kategorier av personuppgifter, vilka är extra skyddsvärda.

Landskapsregeringen vill även understryka vikten av att den administrativa bördan inte blir oproportionerlig i förhållande mot de rapporteringsskyldigas storlek.

Minister Ingrid Zetterman

Rättssakkunnig Emma Blomqvist